

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om temporär ändring av 29 b och 30 c § sjukförsäkringslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att ersättningsnivån för vissa kostnader för förebyggande företagshälsovård som betalas ur sjukförsäkringen skall höjas. Enligt förslaget skall kostnaderna för uppgörandet av årliga verksamhetsplaner för företagshälsovården, inberäknat kostnaderna för arbetsplatsbesök som företas av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården och som utgör grund för uppgörandet av

verksamhetsplanerna, ersättas till 60 %. Det föreslås att ersättning såsom förut betalas för nödvändiga och skäligen kostnader.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2002 och föreslås gälla till och med den 31 december 2005.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Ordnandet av företagshälsovård och dess innehåll regleras i lagen om företagshälsovård (743/1978) och ersättandet av kostnader för företagshälsovård i sjukförsäkringslagen (364/1963).

I sådant arbete där arbetsgivaren är skyldig att iakttä lagen om skydd i arbete (299/1958), skall arbetsgivaren utöver vad som någon annanstans bestäms genom att anlita yrkesutbildade personer och tjänster inom företagshälsovården anordna företagshälsovård för att förebygga hälsorisker till följd av arbetet. För företagare och andra som utför eget arbete är ordnande av företagshälsovård frivilligt.

Arbetsgivarna har kostnadsansvar för den service de ordnar inom företagshälsovården. Enligt lagstiftningen om företagshälsovård har arbetsgivarna rätt att få ersättning för de kostnader som anordnandet av servicen medför. Kostnader som uppkommer för arbetsgivaren för verksamhet enligt lagen om företagshälsovård ersätts enligt sjukförsäkringslagen. Utgifterna för sjukförsäkringen finansieras med avgifter som uppbärs av arbetsgivare och arbetstagare samt med statens skattemedel.

De bestämmelser i sjukförsäkringslagen som gäller ersättningar för företagshälsovård reviderades 1995. Syftet med reformen var att stöda en effektiv och smidig användning av resurserna för sådan företagshälsovård som grundar sig på arbetsplatsens behov och att utveckla tjänsterna inom företagshälsovården så att de bättre än tidigare främjar genomförandet av förebyggande verksamhet. Därför delades den verksamhet för vilken ersättning beviljas upp i två ersättningsklasser.

Ersättningarna för företagshälsovården bestäms särskilt för förebyggande verksamhet enligt klass I och särskilt för sjukvård och annan hälso- och sjukvård enligt klass II. Med stöd av 29 § sjukförsäkringslagen har arbetsgivaren rätt att få ersättning för nödvändiga och skäligen kostnader för anordnandet av sådan företagshälsovård som i 2 § lagen om

företagshälsovård stadgas eller bestäms såsom arbetsgivarens skyldighet (ersättningsklass I). Om en arbetsgivare för sina anställda har ordnat sjukvård eller annan företagshälsovård, har arbetsgivaren rätt att få ersättning för härav föranledda nödvändiga och skäligen kostnader (ersättningsklass II). Enligt 29 a § sjukförsäkringslagen ersätts de nödvändiga och skäligen kostnaderna för anordnandet av företagshälsovård till 50 %. Kostnaderna ersätts enligt de grunder som statsrådet fastställer för varje ersättningsklass så som Folkpensionsanstalten närmare bestämmer. Den ersättning som skall betalas bestäms enligt ett kalkylerat maximibelopp per arbetstagare. Nuvarande ersättningsgrunder fastställs i statsrådets beslut om grunderna för ersättning av kostnaderna för företagshälsovård, sjukvård och annan hälsovård (951/1994). Även företagare och andra som utför annat arbete har rätt att få ersättning för den företagshälsovård de har ordnat för sig. Kostnaderna för företagshälsovård enligt ersättningsklass I ersätts till 50 % enligt ett kalkylerat maximibelopp per företagare.

En förutsättning för att ersättning för kostnaderna skall betalas är att tjänsterna enligt lagen om företagshälsovård är avgiftsfria för dem som använder tjänsterna. Dessutom förutsätts att arbetsgivaren har berett arbetarskyddskommissionen eller arbetarskyddsfullmäktig tillfälle att avge utlåtande om ansökningen.

Enligt förslaget skall nivån på de ersättningar för företagshälsovård som betalas med stöd av sjukförsäkringslagen höjas temporärt för vissa kostnader för förebyggande företagshälsovård. Syftet med propositionen är att utöka åtgärderna inom företagshälsovården på arbetsplatserna för att utveckla hälsan och säkerheten i arbetet, arbetsmiljön och arbetsgemenskapen samt att främja sådan verksamhet inom företagshälsovården som baserar sig på arbetsplatsbesök och som ger information för verksamhetsplanen för företagshälsovården. Det skall finnas en skriftlig verksamhetsplan för företagshälsovården som bl.a. bör innehålla de allmänna målen för före-

tagshälsovården samt de behov som baserar sig på förhållandena på arbetsplatsen. Planeringsperioden för företagshälsovården kan vara 3—5 år, men verksamhetsplanen bör ses över varje år i nödvändig omfattning med beaktande av t.ex. arbetsplatsens storlek. Då verksamhetsplanen uppdateras skall all den information som har kommit fram i olika utredningar i samband med genomförandet av företagshälsovården beaktas. Översynen av planen kan även basera sig på tidigare besök på arbetsplatsen eller andra utredningar, om det inte finns något behov av årliga besök på arbetsplatsen. Om förhållandena inte förändrats, räcker det med en anmälan om att man följer föregående års plan.

Enligt förslaget skall nivån på ersättningarna för vissa kostnader inom den förebyggande företagshälsovården temporärt höjas med stöd av sjukförsäkringslagen. Det föreslås att ersättning skall betalas för kostnaderna för uppgörande eller översyn av verksamhetsplaner och därtill hörande arbetsplatsbesök, inberäknat kostnaderna för deltagande i arbetarskyddskommissionens möten. Den höjda ersättningsnivån omfattar även kostnaderna för arbetsplatsutredningar som görs i syfte att utveckla och följa upp den på arbetsplatsbesök baserade verksamheten gällande arbetet, arbetsmiljön och arbetsgemenskapen samt kostnaderna för rådgivning och handledning i samband med sådan verksamhet (ersättningsklass I). Den föreslagna höjda ersättningsnivån skall enligt förslaget inte beröra hälsoundersökningar som klart riktar sig till individen och därtill hörande undersökningar och inte heller rådgivning och handledning inom företagshälsovården och därtill hörande besök på arbetsplatsen som riktar sig till grupper.

Enligt förslaget skall ersättning betalas för nödvändiga och skäligen kostnader för åtgärder inom den förebyggande företagshälsovården på motsvarande sätt som för annan företagshälsovård. Det föreslås att ersättningen skall betalas i enlighet med 29 a § sjukförsäkringslagen enligt de grunder som statsrådet fastställer så som Folkpensionsanstalten närmare bestämmer. Den föreslagna höjningen av ersättningsnivån skall enligt propositionen inte beröra andra åtgärder inom företagshälsovården vilka ersätts ur sjukförsäkringen. Den föreslagna ändringen

av ersättningsnivån inverkar inte på det kalkylerade maximibeloppet per arbetstagare som fastställs enligt gällande principer. Lagen föreslås gälla i fyra år.

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen också regeringens proposition med förslag till lag om företagshälsovård samt lag om ändring av 4 och 11 § lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden. I propositionen föreslås att det stiftas en ny lag om företagshälsovården. Enligt förslaget skall i 3 § lagen om företagshälsovård anges vad som avses med företagshälsovård, yrkesutbildade personer inom företagshälsovården samt sakkunniga inom företagshälsovården och enligt 9 § i den föreslagna lagen har arbetsgivare, företagare och andra som utför eget arbete såsom förut rätt till ersättning för kostnaderna för ordnande av företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård och annan hälso- och sjukvård enligt vad som föreskrivs i sjukförsäkringslagen. I 10 § i propositionen bestäms om verksamhetsplanen för företagshälsovården och i 11 § om företagshälsovårdens innehåll. I enlighet med detta omfattar företagshälsovården bl.a. utredning och utvärdering av hälsan och säkerheten i arbetet och arbetsförhållandena genom upprepade arbetsplatsbesök och andra metoder inom företagshälsovården med beaktande bl.a. av exponeringarna på arbetsplatsen, arbetets belastning, arbetsarrangemangen samt risken för olycksfall och våld.

2. Ekonomiska verkningar

Syftet med reformen av lagen om företagshälsovård, som är under behandling i riksdagen, är att utvidga utnyttjandet av tjänsterna inom företagshälsovården, vilket innebär att också antalet åtgärder som avses i denna proposition ökar. Syftet med denna proposition är att stöda genomförandet av målen i den nya lagen om företagshälsovård. Avsikten är att utöka verksamheten inom företagshälsovården på sådana arbetsplatser där den hittills har genomförts endast i liten utsträckning eller inte alls. Enligt nuvarande praxis ses arbetsplatsens verksamhetsplan för företagshälsovården över årligen, varav följer att kostnadsverkningarna av denna proposition är beroende av i vilken omfattning arbetsgivarna kommer att utöka

den praxis som går ut på att läkare och hälsovårdare gör arbetsplatsbesök i större utsträckning än förut.

På basis av uppgifter om ersättningar enligt 29 § sjukförsäkringslagen åsamkades arbetsgivarna kostnader om ca 252 milj. euro (1,5 mrd. mk) för ordnade tjänster inom företagshälsovården 1998.

Folkpensionsanstalten har betalt ersättningar om totalt 110 milj. euro (655 milj. mk) för företagshälsovården. Ersättningarna enligt 29 § sjukförsäkringslagen för företagare och andra som utför eget arbete uppgick till 841 000 euro (5 milj. mk) 1999. För verksamhet enligt ersättningsklass I betalades ersättningar om 43,4 milj. euro (261 milj. mk) och enligt ersättningsklass II 66,3 milj. euro (394 milj. mk) 1998. År 1999 var det kalkylerade maximibeloppet av kostnaderna per arbetstagare enligt ersättningsklass I 109,32 euro (650 mk), varav ersättningen ur sjukförsäkringen var högst 54,66 euro (325 mk). Maximibeloppet enligt ersättningsklass II var på motsvarande sätt 164,82 euro (980 mk), varav ersättningen var högst 82,41 euro (490 mk). Den förebyggande verksamheten har omfattat 1,5 milj. arbetstagare och arbetsgivarens kostnader per arbetstagare har varit i genomsnitt 63,07 euro (375 mk). Sjukvården och övrig hälsovård har på motsvarande sätt omfattat ca 1,3 milj. arbetstagare varvid kostnaderna per arbetstagare i genomsnitt har varit 115,21 euro (685 mk).

Den föreslagna temporära ändringen av 29 b § sjukförsäkringslagen kommer att öka utgifterna för ersättningar ur sjukförsäkringen. Enligt uppgifterna om ersättningar kommer höjningen av ersättningsnivån att öka ersättningsutgifterna med ca 1,7 milj. euro (10 milj. mk). De kostnader som propositionen förorsakar har beräknats enligt det antal ansökningar om ersättning som kommit till Folkpensionsanstalten. År 1998 kom inemot 30 000 ansökningar. De ökade utgifterna för ersättningar som betalas ur sjukförsäkringen beror på att verksamheten inom den förebyggande företagshälsovården har utvidgats. När det gäller att bedöma kostnaderna är utgångspunkten att planeringen av verksamheten inom företagshälsovården alltid skall omfatta besök på arbetsplatsen som utförs av en hälsovårdare och dessutom skall ungefär en tredjedel av besöken utföras av en läkare.

Enligt Folkpensionsanstaltens bedömning kommer utgifterna inom sjukförsäkringen på årsnivå att öka med ca 4,2 milj. euro (25 milj. mk). Kostnadsberäkningen baserar sig på att ersättningar betalas för 40 000 arbetsplatsbesök av hälsovårdare och 12 000 av läkare varje år.

Propositionen föranleder inte ännu 2002 någon ökning av ersättningsutgifterna inom sjukförsäkringen eftersom ersättning för kostnaderna för förebyggande företagshälsovård enligt den föreslagna 29 b § sjukförsäkringslagen söks hos Folkpensionsanstalten med stöd av 30 c § sjukförsäkringslagen i regel först inom sex månader efter räkenskapsperiodens utgång. Detta innebär att ersättning för kostnader som uppkommit för företagshälsovården 2002 kommer att sökas först 2003. Merkostnaderna för propositionen uppskattas till ca två miljoner euro (12 milj. mk) 2003 och från år 2004 till ca 4,2 miljoner euro (25 milj. mk) på årsnivå.

3. Beredningen av propositionen

Den föreslagna ändringen av sjukförsäkringslagen har avtalats i arbetsmarknadsorganisationernas förhandlingar angående det inkomstpolitiska avtalet för 2001—2002. Regeringen konstaterar i sitt ställningstagande till förhandlingsresultatet att man under social- och hälsovårdsministeriets ledning utreder möjligheterna att till sjukförsäkringslagen foga en temporär bestämmelse med hjälp av vilken företagshälsovården sporras och stöds i frågor som gäller fysisk och psykisk belastning i arbetet. Under förutsättning att en dylik förebyggande företagshälsovård uppfyller de medicinska kriterierna, skall arbetsgivaren vara berättigad att få en särskild ersättning för företagshälsovård för sådana åtgärder. Den ersättning för kostnaderna som betalas ur sjukförsäkringen kommer till dessa delar att stiga från nuvarande 50 % till 60 %.

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten och arbetsmarknadsorganisationerna.

4. Andra omständigheter som inverkat på propositionens innehåll

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen också regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om företagshälsovård samt lag om ändring av 4 och 11 § lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om sökande av ändring i arbetarskyddsärenden.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2002 och gälla till och med den 31 december 2005.

Lagen är tillämplig på verksamhetsplaner som uppgjorts och arbetsplatsbesök som företagits under lagens giltighetstid.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

5. Ikraftträdande

Lag

om temporär ändring av 29 b och 30 c § av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 30 c § 1 mom., sådant det lyder i lag 832/1996, samt fogas temporärt till lagen en ny 29 b §, som följer:

29 b §

Utan hinder av vad som bestäms i 29 och 29 a § ersätts till arbetsgivaren 60 procent av de nödvändiga och skäligena kostnaderna för uppgörandet av den årliga verksamhetsplanen för företagshälsovården inberäknat kostnaderna för arbetsplatsbesök som företas av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården och som utgör grund för uppgörandet av verksamhetsplanen. Med arbetsplatsbesök avses besök på arbetsplatsen som hänför sig till planering av företagshälsovården samt utveckling och uppföljning av den verksamhet som berör arbetet, verksamhetsmiljön och arbetsgemenskapen.

30 c §

Ersättning enligt 29 § 1 och 3 mom. samt 29 b § skall sökas hos Folkpensionsanstalten för en arbetsgivares vidkommande inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång samt i fråga om företagare och andra som utför eget arbete från det kostnaderna uppkommit, vid äventyr att förmånen annars går förlorad. Trots försening kan ersättning beviljas helt eller delvis, om förvägrande av ersättningen bör anses oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002 och gäller till och med den 31 december 2005.

Helsingfors den 28 september 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Maija Perho*

Lag

om temporär ändring av 29 b och 30 c § av sjukförsäkringslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras temporärt i sjukförsäkringslagen av den 4 juli 1963 (364/1963) 30 c § 1 mom., sådant det lyder i lag 782/1994, samt fogas temporärt till lagen en ny 29 b §, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Utan hinder av vad som bestäms i 29 och 29 a § ersätts till arbetsgivaren 60 procent av de nödvändiga och skäligena kostnaderna för uppgörandet av den årliga verksamhetsplanen för företagshälsovården inberäknat kostnaderna för arbetsplatsbesök som företas av yrkesutbildade personer och sakkunniga inom företagshälsovården och som utgör grund för uppgörandet av verksamhetsplanen. Med arbetsplatsbesök avses besök på arbetsplatsen som hänför sig till planering av företagshälsovården samt utveckling och uppföljning av den verksamhet som berör arbetet, verksamhetsmiljön och arbetsgemenskapen.

30 c §

Ersättning enligt 29 § 1 och 3 mom. skall sökas hos folkpensionsanstalten för en arbetsgivares vidkommande inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång samt i fråga om företagare och andra som utför eget arbete från det kostnaderna uppkommit, vid äventyr att förmånen annars går förlorad. Trots försening kan ersättning beviljas helt eller delvis, om förvägrande av ersättningen bör anses oskäligt.

30 c §

Ersättning enligt 29 § 1 och 3 mom. samt 29 b § skall sökas hos Folkpensionsanstalten för en arbetsgivares vidkommande inom sex månader från räkenskapsperiodens utgång samt i fråga om företagare och andra som utför eget arbete från det kostnaderna uppkommit, vid äventyr att förmånen annars går förlorad. Trots försening kan ersättning beviljas helt eller delvis, om förvägrande av ersättningen bör anses oskäligt.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2002 och gäller till och med den 31 december 2005.